

מים זכים

דורשי רשומות אמרו 'אין מים אלא תורה'
שנאמר 'הווי כל צמא לכו למים' (ב"ק פב.)

פרשת שמות

'ויפן כה זכה - ראה מה עשה לו בבית, ומה עשה לו בשדה', - ומשמע שהרג אותו גם מחמת מה שעשה לו בבית, ומעתה שוב צ"ע, מה אכפת ליי למשה, אם ייצא ממנו גר.

- ב -

[ההוספה במאמר המוסגר דלהלן, מאמו"ר הגאון רבי חיים יעקב כגן שליט"א: - והנה אם למשה רבינו נודע מה המצרי עשה לו בבית ע"י רוח הקודש, אי"כ יש לדון בזה, דיתכן דאין היתור להרוג אפי' בן נח בידים, ע"פ ידיעה ע"י רוח הקודש (וע"ע בזה), ואף יתכן דאין חובה להרוג ע"י שם המפורש, אם כל הידיעה היא רק ע"י רוח הקודש.

אך אי נימא כמשי"כ בילקוט שמעוני (רמז קסו), שהאיש המוכה סיפר למשה רבינו, שהמצרי בא על אשתו בפניו, וא"כ הייתה עדות, שהמצרי חייב מיתה משום גילוי עריות (דהרי ב"נ נהרג ע"פ עד אחד), אי"כ שוב צ"ע, מה אכפת ליי למשה רבינו, אם ייצא ממנו גר.

ואף לפי משי"כ רש"י, שהמוכה לא ראה בעיניו את הביאה, אלא רק הרגיש בדבר, [וע"ע במנ"ח (פב), ב] שנטה לומר, שבי"נ לא נהרג ע"פ אומדנא], אך מ"מ יתכן ששלומית סיפרה לבעלה, ובפשטות בבי"נ אין את הפסול של 'עד מפי עדי' (וע"ע ב'ברכת אברהם', סנהדרין עמ' קעד אות ט).

- ג -

והנה באמת יל"ע, האם בני ישראל חייבים לשפוט את בני נח, שעברו על הז' מצוות שלחם, או"ד דרק בני נח מצווים לדון על חבריהם, אך בני ישראל אינם חייבים לדון את בני נח, ויל"ע.

וע"ע ב'משך חכמה' (דברים כב, כב) שכתב זו"ל, 'ובערת הרע מ'ישראל' - בכולהו כתיב 'מקרבד', דבמילת 'מקרבד' לא נתמעט גר תושב... **ובאמת אין בית דין מצווים להרוג העו"ג החוטא, כמו שמצווים בישראל... עכ"ל עי"ש, וא"כ מעתה י"ל, דמשה רבינו לא הי' חייב להרוג את המצרי, ולכן הי' אכפת ליי אם ייצא מהמצרי איש שיתגיייר, ואזי הי' משה רבינו נוקט בדרך דשב ואל תעשה עדין.**

[ואע"פ שכתב הרמב"ם (מלכים פ"י הי"א) זו"ל, 'חייבין בית דין של ישראל, לעשות שופטים לאלו הגרים התושבים, לדון להן על פי המשפטים אלו, כדי שלא ישחת העולם... עכ"ל עי"ש.

אך מ"מ י"ל דהחייב הזה הוא רק מפני תיקון העולם, וא"כ יתכן דבתיקון העולם שפיר יש לחשב גם עוד שיקולים, שאם ייצא מהמצרי גר שיתגיייר, ויהי עוד יהודי בעולם, יתכן דגם בזה יש משום תיקון העולם ואכמ"ל, - ועוד יתכן לומר, שאין חיוב לבני ישראל לעשות שופטים לכל הבני נח, אלא רק להגרים התושבים, ואכמ"ל].

- ד -

אמנם ידועה החקירה שהובאה בפרשת דרכים (דרוש ראשון), האם לבני ישראל קודם מתן תורה, הי' דין ישראל,

ויהי בימים ההם ויגדל משה ויצא אל אחיו ויגרא בסבלתם ויגרא איש מצרי מכה איש עברי מאחיו: ויפן כה זכה ויגרא פי אין איש ויפך את המצרי ויסטמנהו פחול: (ב, יא-יב).

הנה רבבות אלפי ישראל פתחו בימים האחרונים בלימוד מסכת ברכות במסגרת ה'דף היומי', - וכעת יש להקשות טובא, דלכא' איכא סתירה גדולה בין מה שמצינו בפרשת השבוע, ובין מה שלמדו השבוע ביום שני בברכות (י.), וכדלהלן.

דהנה בפרשתנו פירש רש"י במה שמשה הרג את המצרי: 'ויגרא פי אין איש - עתיד לצאת ממנו, שיתגיייר, - והיינו דאם משה הי' רואה שעתיד לצאת מהמצרי איש שיתגיייר, אזי הוא לא הי' הורג אותו, ואע"פ שהמצרי בעצם הי' חייב מיתה.

ומאיך בגמ' בברכות (שם) מובא, שבתחילה חזקיהו לא נשא אשה ולא קיים את מצות פו"ר, - וכאשר חזקיהו חלה ונטה למות, ישעיהו בא לבקרו ויאמר אליו כה אמר ה' צו לביתך כי מת אתה ולא תחיה', - ושאל חזקיהו את ישעיהו על מה נגזר עליו עונש חמור כ"כ, - והשיב לו ישעיהו 'משום דלא עסקת בפריה ורביה'.

ואמר חזקיהו ליסעיהו, שהטעם לכך שהוא לא נשא אשה, ולא קיים את מצות פו"ר, הוא מחמת שהוא ראה ברוב הקודש שייצאו ממנו בנים שאינם הגונים, ולכן לא עסק בפו"ר.

והשיב לו ישעיהו 'בהדי כבשי דרחמנא למה לך, מאי דמפקדת איבעי לך למעבד, ומה דניחא קמיה קודשא בריך הוא לעביד', - והיינו שחזקיהו הי' צריך לקיים את מצות פו"ר שהוא מחוייב בה, בלי לחשב חשבונות, ובלי להיכנס לכבשי דרחמנא.

ומעתה לפי' לכא' צ"ע טובא במעשה עם משה שהרג את המצרי, דמה הי' אכפת למשה אם עתיד לצאת מהמצרי ההוא גר אם לאו, והלא כיון דכעת המצרי חייב מיתה, מדוע משה לא הי' הורג אותו בכל אופן, והרי יש לפעול ע"פ דיני וכללי התורה, ואין לחשב חשבונות ולהיכנס לכבשי דרחמנא וכנ"ל.

יש לפלפל טובא בזה, וכדלהלן.

- א -

דהנה אע"פ שעל זה שהמצרי היכה את האיש עברי, יש לתרץ ע"פ משי"כ הרמב"ם (מלכים פ"י הי"ו) זו"ל, 'ועכו"ם שהיכה ישראל, אפי' חבל בו כל שהוא, אע"פ שהוא חייב מיתה, אינו נהרג', וא"כ יש לומר דמשה רבינו לא הי' חייב להורגו, ולכן אם הי' רואה שייצא ממנו גר, לא הי' הורגו.

אך מ"מ אכתי צ"ע, דאיתא ברש"י (שם) שהמצרי בא באותו הלילה על שלומית בת דברי, שהייתה אשת איש, וא"כ המצרי הי' חייב מיתה משום גילוי עריות, ועוד כתב רש"י

ועל דרך זה יש לבאר נמי, מדוע הגר צדק לא היי חייב להסכים, ש'הגאון' יציל אותו ב'שמות הקודש', והלא מחוייב התורה יש חיוב לשמור על הנפש וכידוע, - ולכאוי הי מקום להוכיח מזה, שמדין תורה האדם חייב להציל את נפשו **רק בדרכים טבעיות**, אך אין לאדם שנתון בסכנה חובה להתעסק בהצלת נפשו עיי סגולות וכדו', ולכן הגר צדק לא היי חייב להסכים ש'הגאון' יצילו בשמות הקודש', - **וא"כ לפי"ז עולה, דהאדם אינו חייב להציל את עצמו או את חבריו בהצלות סגוליות.**

אמנם יש מקום לדחות את הראייה מהמעשה הנ"ל, ע"פ מה שדנו האחרונים, מה הביאור בדברי התוס' (פסחים נג): **מ"ה מה ראו** שכתבו, **שחנניה מישאל ועזריה יכלו לברוח ובלל זאת לא ברחו**, ואכמ"ל בזה, - [ועיי' במש"כ המשני' (סי' שכח ס"ק לא), ובשו"ת 'אגרות משה' (יו"ד ח"ג סי' ז), ואכמ"ל].

ומעתה לפי מה שמבואר בדברי מרן הגר"ח קניבסקי שליט"א הנ"ל, שאין חיוב לקיים את דיני התורה בדרכים סגוליות וכנ"ל, אי"כ יש ליישב שפיר את הקושיא הנ"ל, מדוע משה רבינו לא היי חייב להרוג ומל מצרי גם ככה"ג שהיי רואה שייצא מהמצרי איש שיתגייר וכנ"ל, - דמעתה י"ל, דהנה מבואר ברש"י (ב, יד) **'הִלְהֲרַגְנִי אֶתָּה אִמֶּר - מִכֵּאן אֲנוּ לַמַּדִּים שֶׁהָרוּג בְּשֵׁם הַמַּפּוּרִשׁ'**, עכ"ל.

ומעתה יתכן לומר דהמצרי היי גברתו גדול, ומשה רבינו לא היי יכול להורגו בידים, או"ד דגם אם היי מצליח להורגו בידים, אך היי נהי מזה רעש גדול, ומשה רבינו היי כנס מחמת זה לסכנה גדולה מפרעה ומכל מצרים, ולכן לא היי חייב להורגו בידים ולהכניס עצמו בזה לסכנה גדולה.

וא"כ י"ל, דבמצאות לא היי שייך שמשה יהרוג את המצרי בידים, אלא רק עיי שם המפורש הוא יכל להרוג אותו, - ומעתה י"ל שכמו שהתבאר לעיל, שהאדם לא מחוייב להציל את עצמו ואת חבריו עיי סגולות וכדו', אלא רק עיי דרכי הטבע וכנ"ל, אי"כ היי נמי דמ"ל, **דהאדם אינו מחוייב לדון ולהעניש את חבריו עיי סגולות ושמות קודש**, אלא רק עיי דרכי הטבע.

ומכיון שכך הרי נמצא שמשה רבינו לא היי חייב להרוג את המצרי עיי שם המפורש, ובוה מבואר שפיר דלכן הוא העדיף לבחון אם עתיד לצאת ממנו איש שיתגייר, ואזי הוא היי נוקט בדרך דשב ואל תעשה עדיף, **ודו"ק ונלא**, - [ולעצם הקושיא הנ"ל, מדוע משה רבינו לא היי הורג את המצרי בכל אופן, שוב ראיתי שכבר דיברו בזה המפרשים, ואכמ"ל].

ניתן לזכות את הרבים ולהגדיל תורה ולהאדירה

ע"י הקלטת תגובות הערות והוספות

בקו 'מים זכים': 02-633-5850

כמו כן בקו זה ניתן להאזין

לתגובות שהתקבלו במערכת

המען לתגובות: יצחק זאב כגן

רח' נתיבות המשפט 81 מודיעין עילית

טל': 1515-271-55442 (תא קולי)

פקס: 02-655-0973 (מערכת נסיונית)

דוא"ל: A0527155442@GMAIL.COM

או"ד דאע"פ דקיימו את התורה, אך מ"מ היי דינם להחמיר גם כדין בני נח, משום שלא יצאו מכלל בני נח להקל.

ומעתה לדעת האי מ"ד דס"ל, דבניי קודם מ"ת לא יצאו מכלל בני נח להקל, אי"כ שוב צ"ע בזה, דהא בן נח מצווה לדון את חבריו, ואם לא דן את חבריו הרי הוא חייב מיתה לדעת הרמב"ם שכתב (מלכים פ"ט הי"ד) וז"ל, **'וכיצד מצווין הן על הדיינין, חייבין להושיב דיינין ושופטים בכל פלך ופלך, לדון בשש מצוות אלו, ולהזהיר את העם, ובן נח שעבר על אחת משבע מצוות אלו יהרג בסייף, ומפני זה נתחייבו כל בעלי שכם הריגה, שהרי שכם גזל, והם ראו וידעו ולא זדוהו' עכ"ל**, - [ועיי' ברמב"ן (פרשת וישלח) במה שחלק על הרמב"ם הנ"ל].

ומעתה שוב צ"ע בזה, מדוע היי אכפת לי למשה רבינו אם יצא מהמצרי איש שיתגייר, והרי בכל אופן משה רבינו היי חייב להרוג את המצרי, לדעת האי מ"ד דס"ל, דבני ישראל קודם מתן תורה לא יצאו מכלל בני נח להקל.

והנראה לומר בזה בס"ד, ע"פ מה שיש לדון טובא, האם חייבים לקיים את דיני התורה גם בדרכים סגוליות, - ולמשל יש לדון בלאו של **'לא תעמוד על דם רעך'**, האם הוא נאמר גם כשיכול להציל את חבריו בהצלה סגולית, וכגון **אם א' רואה מודעה שמבקשת להתפלל על חולה, האם הוא מחוייב מדין 'לא תעמוד על דם רעך'**, להתפלל ולעורר רחמי שמים עליו.

או"ד דהלאו דלא תעמוד על דם רעך נאמר רק כשיכול להציל אותו בהצלה גשמית, אך אינו חייב מדין לא תעמוד על דם רעך, להתעסק בהצלות רוחניות וסגוליות.

והנה יעוי' בשו"ת **'משנה הלכות'** (חיי"ג סי' ריא), שהביא את מש"כ בגמ' (ברכות יב): **'כל שאפשר לו לבקש רחמים על חבריו ואינו מבקש, נקרא חוטא'** עיי"ש, וכתב בספר הנ"ל, שאם לא התפלל והיי בידו להתפלל עליו, נראה דהוה בכלל 'לא תעמוד על דם רעך'.

אכן בספר **'משנת פיקוח נפש'** (עמי רג), הביא בשם מרן הגר"ח קניבסקי שליט"א, **שהחיוב להתפלל על חולה הוא רק משום מידת החסד, אך אין בזה חיוב מדין 'לא תעמוד על דם רעך'**, עיי' עיי"ש.

[ואע"פ שיש כמה וכמה איסורים של המירא סכנתא מאיסורא, שישודם בסכנות סגוליות של מו"קים ועין הרע וכדו', - פי מקום ליישב הדברים, שאסור לאדם להכניס עצמו לסכנה אישית במקום שהסכנה סגולית, - אך מ"מ כאשר אדם כבר נתון בסכנה ר"ל, אזי אינו חייב להשתדל להציל עצמו או את חבריו בהצלות סגוליות, - ולייע' עוד בזה, מה הביאור באמת בחילוק הדברים, אך אכמ"ל כעת].

והנה ידוע המעשה בגר צדק רבי אברהם בן אברהם ז"ל (הגר"ף פוטוצקי), שבעקבות הלשנה הכנסייה הנוצרית אסרה אותו, וכיון שלא רצה לחזור בו מאמונתו נידון למיתה, והגאון מוילנא הציג להציל אותו עיי שמות הקודש', והגר צדק דחה את ההצעה, והעדיף למות על קידוש ה', (המעשה הנ"ל הובא בספר 'הגאון החסיד מוילנא' עמי נו, בשם הגי"ר אהרן קוטלר זצ"ל).

ומהמעשה הנ"ל לכאוי היי מקום להוכיח, דהלאו דלא תעמוד על דם רעך לא נאמר על הצלה סגולית, דאי נימא דמדין לא תעמוד על דם רעך' מחוייבים להציל גם בהצלה סגולית, אי"כ צ"ע מדוע 'הגאון' לא היי חייב להציל את הגר צדק עיי שמות הקודש', מדין 'לא תעמוד על דם רעך', - ומהא דחויגן ד'הגאון' לא הציל את הגר צדק, ואף שיכל להצילו עיי שמות הקודש', לכאוי מוכח מזה שאין חיוב מדין לא תעמוד על דם רעך', להציל בהצלה סגולית.

ניתן לתרום להוצאת הפצת העלון, דרך עמדות 'נדרים פלוס' - [נלעבור לקופות נוספות - להיכנס לקרן צרכי הרבים - ולגלול למשבת המציאות: 'עלון מים זכים' - הדברים נכתבו לעורר לב המעיין בלבד - ניתן לקבל את העלון במייל, עיי שליחת בקשה לחז"ל של המערכת. להנצחת שמות לעי"ו ולרפ"ש וכדו' (50@), ובכל ענייני העלון, ניתן לפנות: 1515-271-55442 (תא קולי)